

*Follinus Anna*  
*Boldog-szomorú város*  
*Györe Balázs: Hová mész, Budapest?*  
(Podmaniczky Művészeti Alapítvány, 2010)

E kritikacím által megidézett versében Kosztolányi Dezső a következőképpen említi a fővárost: „Fürdő van, üdíteni testem, / langy téa beteg idegemnek, / ha járok a bús Budapesten, / nem tudnak egész idegennek.” A város jelzőjének kiválasztásakor a költőt minden kétséget kizáróan nagyban befolyásolta a ritmus, illetve a szép alliteráció szándéka, és éppen e formai hangsúlyosság teszi a szószerkezetet különösen fontossá. A Györe Balázs által festett Budapest-kép is meglehetősen bús, a szemszög, amelyből epikai látleteit rögzíti, objektív és kritikus, mégis az a fajta aggó szeretet sugárzik át mondatain, amelyet kallódó, nem a helyes úton járó gyermeke iránt a szülő érez. Ha ő jár-kei a városban, őt sem tudják egész idegennek, kiderül ez a könyvben rögzített jelenetből: „»Író úr!« – szólít meg hirtelen egy középkorú ismeretlen asszony –, »hogyhogy itthon van?« Hebegek-habogok. [...] »Mi van a barátjával?« – érdeklődik tovább a nő. »Láttam magukat a tévében.« Egy találkozás nehézségei a nyílt utcán, miközben én lapulva haladnék visszafelé az időben valakinek a gyerekkora felé.” (*Megszóltások*) Míg Kosztolányi korában maga az alkotás, a mű volt a közvetítő a szerző és olvasói között, addig ma – amikor az olvasók meglepő mértékben nézőkké váltak – a vizuális média világa, az is csak olykor-olykor. A felületes közeledés így hát nem lehet más, csupán teher az elmélyülésre vágyó író számára. Az idegenségérzet mindvégig jelen van, és annyiban feloldhatatlannak is látszik, hogy oka az antagonisztikus értékrendbeli különbségben keresendő.

Az *Élet és Irodalomban* 2000 és 2005 között megjelent városképeket gyűjti össze a *Hová mész, Budapest?*, a Kontakt Fotóművészeti Kurzusok hallgatóinak felvételeivel gazdagítva. Az illusztráció anyaga azon túl, hogy nagyrészt a fővároshoz köthető, csak részben tükrö-



zi vissza az író választott témájához való közeledési módját. A megfigyelés, a dokumentálás, a rögzítés általi megőrzés az, ami a 46 tárcát mindvégig előre mozdítja. Ezt a célt szolgálják a rövid, egyszerű, ha pedig összetett, akkor is inkább mellérendelő mondatok és a tőle már korábbi köteteiből megszokott a tónusokról való látszólagos lemondás. Ami egyedivé teszi, az egyrészt a választás, hogy mely benyomásokat tartja megjelenítésre méltónak, másrészt a jelenetek egymásutánisága. Áthidalásra, értelmezésre ritkán kerül sor, inkább egy-egy relativizáló megjegyzés, a konkrétól az elvonthoz vezető kijelentés érhető tetten a szövegekben: „Amit írtam, nem ragasztom össze »bárgyú mesével«. Fenn hagyom a hídon, ahol én is áthaladtam gyalog – a sötétben.” (*Fényre csúnyuló*) Az elhagyatottság, a szociális és fizikai kiszolgáltatottság, az intim szféra publikussá válása, a kapitalista értékek túlbecsülése, a kommunikáció üressége, illetve a nyelvben megmutakozó



Ezek a képek Györe Balázs egy korábbi baragolós korszakára és azok társaira emlékeznek – akik már nincsenek együtt, vagy nincsenek itt. (Kőbányai János)

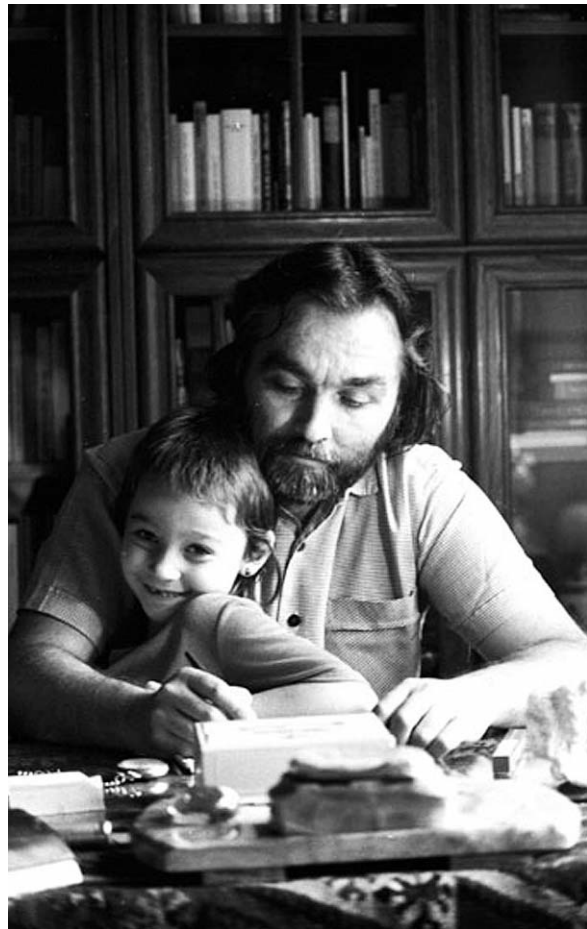
agresszió a leggyakrabban tárgyalt jelenségei. Hiányjelekkel arra is ráirányítja figyelmünket, ami fontos, ám mégsem nyitott magának szövegeiben teret – a felsorolás ismétlő jellege gondolatritmusként lüktet a mondatokban: „Kimaradt a Római-part, ahova bablevest enni vittek el a barátaim. Kimaradt egy stég. Egy köpeny. Kimaradt a folyam szaga. Kimaradt egy lány, aki a gerelyhajítás mozdulatsorát gyakorolta a Váli utcai iskola udvarán. Kimaradt az elhajítás pillanata. Kimaradt az óraátállítás. Az első hópehely. A tenispálya vöröslő salakja. Elszakadt húr maradt ki. Egy üvöltés. Káromkodás. Mókusok a Margitszigeten.” (*Érkezőben*)

A szubjektum középpontba állítását, a hely egyéneken keresztül történő bemutatását támasztja alá a könyvben a W. C. Williamstől vett idézet, miszerint: „Az ember maga egy város. Létezésének különböző fázisai bármelyik város életét megtestesíthetik...” (*„Úton”*) A hely szelleme szervesen összefügg az egyéni kisugárzásokkal, sőt szinte egyenesen a sok „emberváros” summájaként értelmezhető, és fejlődésének iránya, változásának módja a mi lelkületünkre reflektál. Az idő múlása a megrajzolt jelenségek módosulása vagy teljes megszűnése által a könyv bűjtatottan hordozott, ám egyszer-kétszer jól láthatóan is alakot öltő velejárója: „A butik réges-rég megszűnt, a házat lebontották. A lányból anya lett. [...] Mint ha az idő haladt volna el mellettem a hótól megpuhult úton.” (*Hó*) A szövegeket olvasva újra meg újra rácsodálkozunk az elmúlt évek-



ben bekövetkezett változásokra, és akaratlanul is készítjük magunkban a lajstromot, hogy például a *Lipótmezőt* azóta megszüntették, az 56-os villamos nem jár már, az Eckermann kávéház bezárt etc. Így változnak létünk színpalai. És olykor mi magunk is. A tárcák egyik legmegrázóbb vetülete az író személyes tragédiájába bepillantást engedő leírások – apró, jelzésszerű történetek ritka betegségéről. A védekező mechanizmusokról, amellyel tolakodóan kíváncsi és érzéketlen embertársai kérdéseit kénytelen hártani. A tapasztalatról, hogy milyen kiszolgáltatott, aki különbözik.

Vannak olyan ismeretlen, furcsaságokkal megragadó alakjai a városnak, akik beleírják magukat történelmébe, és különböző módokon rögzülnek, örökölnék a jövő számára: „Vallásos éneket énekel egy srác a Jégbüfénél, közvetlenül az aluljáróba vezető lépcsősor mellett. Előtte pohár. Vak? »Mennyből az angyal lejött hozzátok...« – hallom éppen.” (*Szólót szemez-*



get) Balla Zsófia *Égi szerkezet* című versében ekképp jeleníti meg ugyanőt: „A lépcső tetején, ahol kibuksz / a Petőfi gyöngyboltjai elé, /

egy vaksi fiú áll. Tömpe kezébe könyv, / szemüvegét mereszti, énekel vadul / s hamisan zsol-tárt, felmond bibliát, / istent kéreget. Visszatömködi belénk / a megvetést s az álarcos közönyt / megtorpanásra kényszeríti.” Az idézet utolsó mondata mottóként szerepelhetne Györe Balázs könyvének elején, hiszen – azáltal, hogy figyelmünket ráirányítja, amiről mi elkaptuk tekintetünket, – ő is ezt sugallja. Hogy legyünk emberségesek.

